

matige bestrijding dezer verschillende soorten van algieën, reeds dan zou de beoefening ervan in bevoegde handen van onberekenbaar nut kunnen wezen. *Divinum opus est, dolorem mitigare.* Volgens de schrijvers echter zijn voordeelen te verwachten ook bij osteo-articulaire aandoeningen, bij vicieuse litteekens, bij fistels en atonische zweren, bij wratten, huidziekten, cystitis en andere, om slechts de voornaamste afwijkingen te noemen. Heeft men van de ionisatiemethode ook niet gebruik gemaakt als hulpmiddel bij de radiologische behandeling van neoplasmen? WINTZ, HOLTHUSEN gebruikten het ion „koper” bij de bestraling van het uteruscarcinoom; GÜNSETT bracht „lood”- en „magnesium”-ionen in het organisme.

Zeker verdient de met klem aanbevolen geneeswijze meer aandacht dan haar tot heden ten deel is gevallen. Het boekje der genoemde schrijvers, dat met een uitgebreide bibliographie ook voor verdere studie op dit gebied den weg wijst, zij derhalve ter lezing aanbevolen. Het is overzichtelijk geschreven en tal van platen verduidelijken den tekst.

H. LAMMERS.

J. A. J. BARGE, *Handleiding der practische ontledkunde*. 2de vermeerderde en herziene druk. Uitg. Erven F. BOHN, Haarlem. 1931. Prijs: ingen. f 9.50.

Reeds eenigen tijd was de eerste druk van BARGE's handleiding, verschenen in 1920, uitverkocht en dit werd als een groot ongerief gevoeld. Immers zij had zich een plaats veroverd, niet alleen onder de leerlingen van den schrijver, maar ook elders en zij kon moeilijk meer worden gemist.

De bruikbaarheid van een handleiding is in sterke mate afhankelijk van de omstandigheden, waaronder een practische cursus wordt gegeven. Dus in het geval van een anatomische handleiding van de hoeveelheid materiaal, die voor het practicum beschikbaar is; van de wijze, waarop het is geconserveerd; van de hoeveelheid tijd, die voor den cursus beschikbaar is, enz. Het ligt verder voor de hand, dat ook het didactisch inzicht van den leider van een practicum een woordje meesprekt bij de keuze van een leidraad voor zijn practisch onderwijs. BARGE schrijft hierover zelf in het voorwoord van zijn eersten druk en begint dan ook met te zeggen: „Dit werkje heeft geenerlei pretenties”. Het wilde slechts zijn een leidraad bij zijn eigen onderwijs. Nu is echter gebleken, dat ook anderen dan de schrijver zijn handleiding aan hun studenten hebben aanbevolen. Ongetwijfeld heeft hiertoe meegewerkt, dat BARGE er in geslaagd is om duidelijk en systematisch den gang van zaken uiteen te zetten en zijn handleiding zoo in te kleeden, dat het materiaal zoo nuttig mogelijk wordt gebruikt. Wij mogen hem dan ook erkentelijk zijn, dat hij ons voor de Nederlandsche studenten een zoo goed bruikbaren leidraad heeft gegeven. De tweede druk is, mede op verzoek van referent, in de hoofdstukken, die het topographisch praepareeren behandelen, gewijzigd, zoodat daar, waar het materiaal te schaarsch is, de handleiding beter dan vroeger gebruikt kan worden. Overigens is uit den aard der zaak niet veel

veranderd, behalve dan het uiterlijk en de prijs. De tweede druk is gelukkig goedkooper geworden, want de hooge prijs van den eersten druk werkte het gebruik van antiquarisch aangeschafte exemplaren van vaak twijfelachtige „netheid” in de hand. Het papier is beter en, hoewel het aantal bladzijden toenam, schijnt het boek dunner dan voorheen.

Ik mag besluiten met den wensch, dat de volgende druk iets beter gecorrigeerd zal worden. Maar dat is dan ook de eenige aanmerking, die ik op den tweeden kan maken.

M. W. WOERDEMAN.

A. DE WAART, *Electrophysiologisch onderzoek*. Rede, uitgesproken ter herdenking van den vierden Dies natalis der Geneeskundige hoogeschool te Batavia, op 15 Augustus 1931. Batavia. EMMINK 1931.

In 1898 heeft EINTHOVEN zijn intreerede als hoogleeraar gehouden over hetzelfde onderwerp als thans DE WAART. Hoezeer is de electrophysiologie sedert dien tijd verrijkt met nieuwe feiten, maar ook: hoezeer zijn de grondvraagstukken gelijk gebleven, en vooral hoe genoegelijk hetzelfde is nog steeds, dat wat wij op dit gebied niet weten!

De rede van DE WAART is een zeer vlot geschreven overzicht, dat een groote keuze van onderwerpen geschiedkundig behandelt en daarbij op zeer heldere wijze voor het belangrijkste de aandacht weet te vragen. Wie zich in kort bestek oriënteeren wil op het uitgebreide terrein der bio-electrische verschijnselen kan een dankbaar gebruik maken van deze uitstekende, goedgeordende samenvatting.

Hoe snel de electrophysiologie in onzen tijd vooruitschiet en nieuwe feiten ontdekt, blijkt wel hieruit, dat sedert DE WAART zijn rede heeft opgesteld alweer iets, dat toen nog onmogelijk scheen, is verwezenlijkt: het door WEVER en BRAY ontdekte, door RADEMAKER bevestigde feit, dat de gehoorzenuw impulsen geleidt in nauwkeurig dezelfde frequentie van de tonen, die voor de prikkeling van het gehoororgaan gediend hebben! Welnu, juist dit niet bij te houden tempo, waarin de bijzondere onderzoekingen in een gebied van wetenschap als de electrophysiologie zich vermenigvuldigen, verhoogt zeer de behoefte aan uitvoerige en toch heldere overzichten als dit van DE WAART.

G. VAN RIJNBEEK.
